

Landskabet

Grejs Å løber fra Fårup Sø mod øst i den brede Grejs Ådal. Ved Grejs Mølle drejer den mod syd og løber videre gennem Grejsdalen.

Grejs Ådal og Grejsdalen blev dannet på forskellige måder. Grejs Ådal er en tunneldal, der blev udgravet af en flod, som løb under istidens gletscher for ca. 22.000 år siden. Under en mildning i klimaet smeltede gletscheren tilbage, men efterlod store klumper af dødis, som ikke længere havde kontakt med gletscheren.

I en ny kuldeperiode for ca. 18.000 år siden nåede gletscherfronten frem til en linje vest om Vejle og øst om Grejs. Foran isen blev der dannet en sø, Bøgager Issø, af smeltevand fra gletscheren. Søen strakte sig fra Bøgager i syd til Højgård i nord hen over Grejs Ådal, der var fyldt med dødis.

Da isen atter smeltede tilbage, blev søen aftappet til Vejle Å, og Grejsdalen blev dannet på en dag eller måske en uge. Da dødisen i Grejs Ådal var smeltet bort, kunne regnvand udgrave de store kløfter, hvor Fløjstrup Bæk og Fruens Møllested Bæk løber i dag.

Mellem Højgård og skoven lå op til 1941 et teglværk, som

Ved Fruens Møllested Bæk ligger ruinerne fra et stemmeværk og et elektricitetsværk. En turbine lavede indtil 1924 strøm til Højgård og Fløjstrup.

udnyttede leret, der var aflejret på bunden af Bøgager Issø. De sidste år producerede teglværket årligt omkring 300.000 mursten og 16.000 drænrør.

Skoven

Højgård Skov ligger på skrænterne ned mod Fløjstrup Bæk mod nord, Fruens Møllested Bæk mod øst og Grejs Ådalens enge og Grejs Å mod syd.

Det kuperede terræn har ikke været egnet til landbrug. Derfor har det meste af området været dækket af skov siden istiden. Skoven er overvejende løvskov. Der er mange væltede træer og meget dødt ved i skoven. Store partier med nåleskov, især på den sandede jord mod øst, er ryddet og genplantet med løvskov. På markerne omkring Højgård blev der plantet løvskov i 2012.

Gamle træer og dødt ved i skovbunden danner føde for insekter og svampe som tøndersvamp. Fugle som mejser, spætmejsje og stor flagspætte yngler i huller i træerne.

På et 1½ ha. stort område på sandet jord, hvor der tidligere har stået nåleskov, blev opvæksten af birk fjernet i 2012. Området skal nu udvikle sig til hede (th).

Rød tur (2km)

Fra P-pladsen på Højgårdvej går turen ned ad skrænterne til Fruens Møllested Bæk. På vejen kan man gøre en afstikker ind til det område, som i 2012 blev udlagt til hede. Undervejs kommer man forbi nyplantet løvskov. Man følger Fruens Møllested Bæk med en skovsø på højre hånd. Inden man går op gennem skoven, kan man tage en lille afstikker hen til vandmøllen.

Hvid hestehov er almindelig langs Fruens Møllested Bæk. Arten findes hist og her i Sydøstjylland. Den er ellers sjældent i Danmark.

Blå tur (1½ km)

Fra P-pladsen ved Lerbæk Møllevej går man mod syd langs diget mod Hørballe Have og videre gennem bøgeskoven. Hvid anemone dækker inden løvspring skovbunden med sine hvide blomster. Der er fine kig mod Grejs Ådal. Ved den lille sø nær Vongevej går det op ad den lerede skrænt. Der står gul anemone på højre hånd. Turen går gennem Hørballe Have tilbage til P-pladsen.

Et dige omgiver Hørballe Have. Her blev der antagelig dyrket hør i midten af 1800-tallet. I 2012 blev det sydlige del af området ryddet. Nogle kæmpegran blev bevaret.

Planter

I Højgård Skov er der en meget rig flora.

En række planter i skoven bl.a. tæt blomstret hullæbe, tyndakset star, finger-star, hvid hestehov, gul anemone og blå anemone er gammelskovsindikatorer. De spredes langsomt, og er derfor kun almindelige i områder, hvor der har været løvskov uafbrudt i flere hundrede år.

Langs Fruens Møllested Bæk står hvid hestehov, som blomster i det tidlige forår. De store nyreformede blade udvikles i maj måned.

I væld på lerede skrænter findes to arter af padderok, den store smukke elfenbenspadderok og den ugrenede skavgræs.

Svampe

På grund af de meget varierede jordbundsforhold og meget dødt ved i skoven, er der et rigt svampeliv.

Den fremragende spisesvamp stor trompetsvamp står mange

Skovrandøje fandtes omkring år 1900 kun på Lolland. Den er nu almindelig på øerne og i Østjylland. Skovrandøje flyver i skovens lysninger, og den sætter sig ofte på solbeskinnede blade.

Blå anemone, gul anemone og tæt blomstret hullæbe (th) er alle gammelskovsindikatorer. De vokser på god muldjord eller svær lerjord. Gul- og blå anemone blomster i april-maj, tæt blomstret hullæbe sent på sommeren.

steder under bøg.

I et område af skoven hvor leret når frem i overfladen er der fundet ikke mindre end 11 arter, som er på den danske rødliste over truede arter. Det drejer sig bl.a. om den smukke rosa støvbald og sværtende kantarel, som blot er fundet 6 andre steder i landet. På dødt ved vokser pigget grynskælhat, som ellers kun findes i et par naturskove på Sjælland og Møn.

Dyr

Der er mange småfugle som bogfinke, gærdesmutte, spætmejsje i skoven. Om foråret kan man høre hulduens dæmpe, gentagne tostavede kurren *ou-ue*, og året rundt kan man være heldig at høre sortspættens gjaldende flugtkald *kry-kry-kry-kry*. Ved Fruens Møllested Bæk kan man om vinteren se vandstær, og bjergvipstjert yngler ved vandløbet.

Der er en stor bestand af rådyr i skoven, og man kan være heldig at se et egern, en grævling eller en ræv.

Sværtende kantarel (ø.tv), pigget grynskælhat (n.tv) og rosa støvbald (ø.th). Vandstær ved Fruens Møllested Bæk (nederst).

Højgård

Højgårds nævnes første gang i de skriftlige kilder i 1441. Efter en brand i 1436 bestod hovedbygningen af to stokværk i bindingsværk. Den øverste etage ragede ud over den nederste. Hovedgården var på det tidspunkt befæstet med volde og grave. En vindebro førte fra hovedbygningen over til ladebygningen. Gården tilhørte Inger Hermandsdatter Pennow, som senere overgav den til Maribo Kloster. Efter reformationen overgik den til kronen, som i 1579 mageskiftede med Henrik Holck. Hans Helmuth von Lüttichau fik omkring 1800 kongelig tilladelse til at bortsælge bøndergodset og udparcellere gården.

Højgård var gennem 6 generationer i den samme families eje, indtil Morten Kirk Johansen overtog gården i 2012. På Slotsbanke i skoven nord for Højgård ligger resterne af et voldanlæg. Her skal det første Højgård have ligget. Et sogn fortæller, at en løngang førte fra slottet til Harald Blåtands gård i Jelling.

Forsidebillede.

I skoven syd for Højgård ligger en lille vandmølle, som førhen pumpede vand op til Højgård. Vandmøllen, som stammer fra 1848, blev restaureret og forsynet med et nyt møllehjul i 2012. Den producerer nu elektricitet til gården.

Folderen er udarbejdet af DN-Vejle

Tekst, billeder og layout: Westy Esbensen

Højgård Skov